

N:o 9.

Af herr **K. J. Warburg**, om ändring af 4 § tryckfrihetsförordningen.

Bland de bestämmelser i tryckfrihetsförordningen, hvilka numera te sig otidsenliga, är otvifvelaktigt åliggandet för justitieministern att öfvervaka skrifterns allmängörande.

Detta uppdrag har icke ursprungligen tillhört chefen för justitiedepartementet utan blifvit på honom öfverflyttadt från *hofkansleren*. Denne ämbetsman inom kansliet hade allt sedan frihetstidens början öfverinsende öfver Riksarkivet och K. Biblioteket, sedan 1785 äfven öfver dramatiska stycken och, enligt instruktionen af 23 februari 1802, öfver boktryckerier, bokhandel, lånbibliotek och bokauktionskammaren »*samt tryckfrihetens bruk*», därvid han fick en nära diktatorisk makt, i det han ägde rätt att genom någon boktryckeriombudsman, som hade tillträde till alla boktryckerier, inställa tryckningen af alla skrifter. Enligt tryckfrihetsförordningen af 1812 var det ock *hofkansleren*, som ägde att öfver tryckfrihetens bruk utöfva den tillsyn, som fortfarande ansågs behöflig, äfven sedan preventiv censur upphäfts. Men hofkansleren var sedan 1809 ledamot af statsrådet, och på detta sätt kom öfvervakandet af skrifter att åligga en regeringsledamot.

När 1840 hofkanslersämbetet upphäfdes, öfverflyttades bestyret med tryckta skrifterns öfvervakande på ingen ringare än *justitiestatsministern*, sedermera (efter 1876) *chefen för justitiedepartementet*.

Det torde i och för sig vara en oegentlighet, att en medlem af regeringen har detta uppdrag sig anförtrordt. Den högsta offentliga åklagar-makten är eljest lämnad i *justitiekanslerns* hand och intet skäl synes föreligga för att göra undantag för brott mot tryckfriheten.

Det torde ock vara en ganska tvifvelaktig förmån för justitieministern att äga denna befogenhet. I och för sig måste öfvervakandet af pressen påkalla mycken omsorg och urskillning och äfven om justitieministern endast har att pröfva de hemställanden, som i detta afseende göras till honom från hans ombud, måste uppdraget dock verka störande och tidsödande för hans egentliga verksamhet såsom justitiedepartementets chef.

Därtill kommer, att ju mera regeringarna få politisk färg ett ingripande eller ett uraktlåtande att ingripa i fråga om verkliga eller förmänta tryckfrihetsförseelser, begångna af politiske motståndare eller politiske meningsfränder, kan komma att kasta ett sken af bristande opartiskhet öfver en ministers åtgärder eller åtminstone kan utnyttjas i detta syfte. Detta gäller regeringar af *alla* färger enligt satsen »i dag mig i morgon dig». Man kunde å andra sidan ock tänka sig, att rent af hänsyn mot politiske motståndare skulle kunna hålla en justitieminister tillbaka från att anställa åtal, på det att icke hans åtgärd måtte få karaktären af partiförföljelse.

Huru som helst bör det vara en fördel att få dessa uppdrag öfverflyttade från en politisk minister till en rent juridisk myndighet.

I de senast framlagda förslagen till ny tryckfrihetsförordning har ock dessa synpunkter gjort sig gällande. Sålunda finner man, att 1871 och 1872 årens konstitutionsutskott haft ögonen riktade på olägenheterna af nuvarande förhållanden. I dessa års konstitutionsutskotts förslag till ny tryckfrihetsförordning finner man, att justitiestatsministerns öfvervakande af tryckta skrifter (med undantag för ordningsmål) är öfverförd till justitiekanslern.

1871 års konstitutionsutskott motiverar detta därmed att justitiestatsministerns rättighet att förordna om åtal och kvarstad vore af natur att tillkomma allmän åklagare och icke lämpligen borde uppdragas åt rikets främste ämbetsman, hvaremot den helt naturligt låte hänföra sig till området af den verksamhet, justitiekanslern såsom chef för åklagaremakten ägde utöfva; helst justitiekanslern redan enligt gällande tryckfrihetsordning icke blott borde jämte justitiestatsministern för egen del genom vederbörande ombud hafva uppsikt öfver tryckfrihetens laga bruk (§ 4 mom. 5) utan ock efter justitiestatsministerns eller dennes ombuds tillstyrkande förordna om kvarstad (§ 5 mom. 8), hvarjämte det vore justitiestatsministern förbjudet att föranstalta om åtals anställande annorlunda än genom justitiekanslern.

Likaledes är samma ändring genomförd i den kungliga proposition med förslag till ny tryckfrihetsförordning, som framlades vid 1887 års riksdag.

D. v. justitieministern åberopade härvid de af 1871 års utskott anförda skälen, men lades därtill »*olämpligheten af att en dylik befattning utöfvas af en ledamot af Konungens råd*».

Att denna reform emellertid hvarken 1871, 1872 eller 1887 vann framgång berodde icke därpå att Riksdagen i och för sig ogillade dess tanke utan därpå att reformen ingick såsom led i en större fullständig omändring af tryckfrihetsförordningen, som af andra skäl icke lyckades vinna Riksdagens bifall.

Detta bör dock icke utgöra något hinder för att denna i och för sig lätt verkställda partiella reform blir genomförd.

Jag vågar därför närmast med anslutning till 1871—72 årens konstitutionsutskotts förslag hemställa, att sådana ändringar vidtagas i tryckfrihetsförordningen, 4 § mom. 1, 2, 3, 5, att i stället för »*chefen för justitiedepartementet*» insättes *justitiekanslern* och att konstitutionsutskottet, därest det gillar grundtanken i det af mig väckta förslaget, täcktes omredigera dessa paragrafer och äfven företaga däraf betingade ändringar å andra ställen i tryckfrihetsförordningen.

I samband härmed torde ock lämpligen justitieministerns sysslande med s. k. ordningsmålen (4 § mom. 3 och 4) böra bortfalla och dessa jämlikt förslagen af 1871—72 och 1887 förläggas till domstol.

Om motionens remitterande till konstitutionsutskottet anhålles.

Stockholm den 17 januari 1908.

Karl Warburg.
